

Kutluhan Görücü
kutluhangorucu89@hotmail.com

İdlib'de Sünni Nüfus Eritiliyor

REJİM, İDLİB'DE SİVİL YERLEŞİM ALANLARINI İMHA EDEREK YERLEŞİK SON SÜNNİ NÜFUSU DA TASFİYE ETMEK İSTEMEKTEDİR. BU YAKLAŞIM SÜNNİ NÜFUSUN GÖÇ ETTİRİLMESİ, SİLAHLI MUHALEFETİN TOPRAKSIZLAŞTIRILMASI VE ANAYASA ÇALIŞMALARINI ÖNCESİNDE SİYASİ SÜRECİN MİNİMİZE EDİLMESİ BAKIMINDAN RUSYA'NIN POZİSYONUNA IŞIK TUTMAKTADIR.

2018 Eylül'ünde imzalanan Soçi Mutabakatı'na rağmen rejimin İdlib'e yönelik saldırıları aralıklarla sürmüş, ardından Rusların hava saldırılarına başlaması ile birlikte İdlib yeniden çatışmaların odağında oldu. Rejim, Nisan'da başlattığı saldırıların ardından Hama'nın kuzeyinde ilerleme sağladı. Morek'teki TSK üssünün de kuşatmada kalmasına yol açan saldırılar, Han Şeyhun beldesinin muhaliflerce kaybedilmesiyle sonuçlandı. Bu süreçten itibaren aralıklarla devam eden saldırıları neticesinde yüzbinlerce sivil yerlerinden oldu. Şu anda İdlib havzasında tüm saldırılarla yerlerinden edilen sivil sayısının 1,6 milyona yaklaştığı değerlendiriliyor. Son dönemde gerçekleşen saldırılar sonucunda ise TSK'ya ait Surman'daki gözlem üssü de rejim güçleri tarafından çevrelenmiş durumdadır. Bu saldırılar neticesinde ise yaklaşık 400 bin sivilin Türkiye sınırına geldiği ifade ediliyor. Rejim, İdlib'in güneydoğusuna ve Halep batısına gerçekleştirdiği son ilerlemeler ve saldırılarla M5 yolunu kontrol etmeyi, buna bağlı olarak da Maarat el Numan kentini ele geçirmeyi hedeflemektedir. Rusya ve rejimin İdlib'de kısa vadeli planlarınının M4 ve M5 yollarını kontrol ederek, İdlib şehir merkezini de karadan

bombalama gerçekleştirebileceği noktaya getirmeyi hedeflediği düşünülmektedir.

Mülteciler Dönemiyor

Rejim aynı zamanda sivil yerleşim alanlarını imha ederek yerleşik son devrimci ve Sünni nüfusu da tasfiye etmek istemektedir. Nitekim tüm Suriye sahasında devrime bağlılık gösteren Sünni nüfus ve silahlı unsurlar halihazırda İdlib'de toplanmış durumdadır. Bu bağlamda İdlib, Halep'in batısı ve çevre yerleşim yerlerinin yoğun bombardımanlar neticesinde yaşanmaz hale getirilerek, söz konusu nüfusun da ülke dışına zorla göç ettirilmek istendiği, böylece rejim açısından yönetilebilir nüfusun ülkede kalmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu yıkıcı tutumu, yakın tarihimizde Çeçenistan'ın başkenti Caharkale'ye (Grozni) yönelik yoğun Rus bombardımanında tecrübe etmiştik. Neredeyse tamamen yıkılan şehirde yüzbinlerce insan hayatını kaybetmiş veya göç etmek durumunda kalmıştı. Rusya'nın aynı tutumu, İdlib'de de gösterdiğini bu kapsamda Sünni nüfusun gücünün kırılmasına İran'ın da destek olduğunu belirtmekte yarar vardır. Nitekim, ülkeden yoğunlukla göç eden kesimin Sünni nüfus olduğu da hatırdan tutulmalıdır. Geri dönüşlerin en-

gellenmesi noktasında da rejimin azami gayret gösterdiği, Dera ve çevresinin rejim tarafından ele geçirilmesine rağmen Ürdün'deki mültecilerin geri dönüş yapmadığı bilinmektedir. İdlib'e uluslararası kamuoyunun bakışını göz önünde bulundururken saha aktörlerinin ne hedeflediğini ve nasıl bir Suriye tasarladıklarını da görmek gerekmektedir. Bu noktada, Irak savaşının ardından yönetimden uzaklaştırılan, bununla kalmayıp ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeye başlayan Sünni nüfusun farklı örgütlere doğru nasıl itildiğini bu bağlamda Suriye'nin karşı karşıya kalabileceği potansiyel şiddet sarmalını görmek gerekmektedir.

Uluslararası Bakış

İdlib çıkmazına ilişkin başta Batı dünyası olmak üzere ABD, Türkiye ve AB ülkeleri, Rusya, İran ve rejimin saldırılarına karşı durmaktadır. Bu noktada Türkiye'nin pozisyonu, fiili varlığı ve fiziki manada ilk etkilenecek ülke olması hasebiyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Nitekim aktif olarak ateşkes politikası yürüten ve sahada varlığı bulunan tek ülke Türkiye'dir. Türkiye, bu manada diğer ülkelerden ayrıştığı gibi sorumluluğu da üstlenmek durumunda kalmıştır. Ancak Türkiye'nin Batı dünyasına özellikle ifade ettiği nokta, İdlib'de

yaşanabilecek bir göç dalgasının yalnızca Türkiye'yi değil, Avrupa ülkelerini de etkileyeceğidir. Bu anlamda başta Almanya, Fransa, İtalya ve ABD olmak üzere Batı dünyasının Türkiye'nin izlediği ateşkes, normalleşme ve siyasi sürece geçiş siyasetini güçlü bir şekilde desteklemesi gerekmektedir. Ancak bugüne değin bu yönde fiili etki uyandırabilecek bir adım atılmış değildir.

ABD elçilik hesabı üzerinden İdlib'e yönelik saldırıları kınasa da fiili bir adımda bulunmamıştır. Almanya Şansölyesi Merkel'in Türkiye ziyaretinde İdlib'e yönelik Türkiye'nin gerçekleştirdiği yardım faaliyetlerine destek verdiğini ifade etmesinin dışında kalıcı bir çözüm söylemi oluşturduğunu belirtmek güçtür. Bunun yanında Fransa, Türkiye'nin İdlib pozisyonuna paralel bir duruş sağlasa da YPG/PKK ile girdiği siyasi ve askeri angajmanın ardından Suriye'de Esed karşıtı bir pozisyondan ziyade YPG destekçisi bir noktaya evrilmiştir. Batı dünyasının parçalı siyasetini, Türkiye'nin bölgedeki yalnızlığını fırsata çeviren Rusya, İran ve rejim bloku İdlib'de ilerlemelerini sürdürmektedir. Bu noktada, Arap dünyasının da İdlib'de yaşanan sivil ölümlere, zorunlu göçe ve insan hakları ihlallerine karşı suskunluğu da ayrıca not edilmelidir. Türkiye'ye müzahir bir siyaset izleyen Katar'ı Arap dünyasından ayırmak mümkündür.

Rusya'nın Hedefi

Rusya, Eylül 2018'de imzalanan Soçi Mutabakatı'na bir süre riayet etse de ilerleyen süreçte anlaşmaya paralel hareket ettiği ifade edilemez. Nitekim 2019'dan itibaren gerçekleştirilen saldırılara da fiilen katılım sağlamıştır. Yalnızca hava saldırılarıyla değil, karadan da Wagner grubu vasıtasıyla çatışmalarda yer almıştır. Aynı zamanda saldırıları koordine eden kurmay aklı Rus ordusu sağlamaktadır. Suriye'de devrimci ve Sünni nüfusun göç ettirilmesi, silahlı muhalefetin elimine edilmesi, muhalefetin toprak-

İdlib çıkamazna ilişkin başta Batı dünyası olmak üzere ABD, Türkiye ve AB ülkeleri, Rusya, İran ve rejimin saldırılarına karşı durmaktadır. Nitekim aktif olarak ateşkes politikası yürüten ve sahada varlığı bulunan tek ülke Türkiye'dir.

sızlaştırılması ve bu bağlamda anayasa öncesi siyasi süreçte muhalif etkinin minimize edilmesi Rusya'nın temel yaklaşımıdır.

Ne Yapılmalı?

2011'den itibaren Türk dış politikasının temelini oluşturan Suriye sorunu, gelinen noktada Türkiye'nin yalnızca dış siyasetine değil, iç siyasetine de etki edecek bir pozisyona erişmiştir. 4 milyon mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'nin yeni bir göç dalgasını kaldırabilecek bir noktada bulunmadığı bilinmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin İdlib'den gelebilecek potansiyel bir göçü önlemek adına yeni tedbirleri ciddiyetle tartışması gerekmektedir.

Bu bağlamda sınırdan 30 kilometre içeride yeni kampların kurulması ve mültecilerin buraya yerleştirilmesi gündemdedir. Fakat bir süreç olarak bakıldığında bunun da rejim saldırılarına açık olması bakımından riskleri bulunmaktadır.

Aynı şekilde Rusya ve İran da diplomatik anlaşmalara riayet etmeyerek bu konuda risk payı bulunduğunu ortaya koymaktadır. Görünen o ki bu aktörler tam aksine askeri çözümü öncelikle görmektedir. Bu manada Türkiye'nin de elinin güçlü olduğu ve gerektiğinde süreci farklı noktalara

taşıyabileceği muhataplarına hatırlatılmalıdır.

Defalarca denenen ancak kalıcı sonuç alınamayan ateşkes girişimlerinin dışında Rusya'ya Esed rejiminin bu ihlalleriyle siyasi süreci tehlikeye attığı anlatılmalıdır. Bu doğrultuda gereken tedbirler alınmalıdır.

Milyonlarca mültecinin Türkiye'nin sınırlarına dayanma aşamasında olduğu bir düzlemde Astana sürecinin bu şiddet politikasından zarar göreceği hatırlatılmalıdır. Bu kapsamda atılacak askeri adımlara, başta ABD olmak üzere Batı dünyasının diplomatik, istihbari ve hatta askeri desteği alınmalıdır.

Konunun ciddiyetinin anlaşılması bakımından da İdlib'den doğabilecek yeni bir göç dalgasında AB ile imzalanan Geri Kabul Anlaşması'nın işlevsiz hale geleceği açıkça ifade edilmelidir.

Dolayısıyla Türkiye İdlib'in oluşturduğu sonuçlar konusunda yeni bir tedbir aşamasına yaklaşmaktadır. Bu bağlamda gidışata göre İdlib'i; Afrin, el Bab, Cerablus veya Tel Abyad gibi tam manasıyla TSK kontrolüne alacak adımlar masaya yatırılabilir. Böyle bir uygulama hem mültecileri bir katliamdan kurtaracaktır hem de Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı mülteci akınıni engellemiş olacaktır. **■**